

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
Baranya Megyei Csoportjának hírlevele

BARANYAMADÁR MAGAZIN

3. szám, 2026. május - június

Baranyamadár Magazin

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
Baranya Megyei Csoportjának hírlevele

3. szám, 2026. május - június

Főszerkesztő

Amrein Tamásné Miskolczi Boglárka

Digitális kiadványszerkesztő

De Roo Kathleen

Felelős kiadó

Gaszler Péter, MME Baranya Megyei Csoport, titkár

Aktuális szám szerzői

Amrein Tamásné Miskolczi Boglárka, Gaszler Péter, Kiss János, Mátics Róbert,
Radnai Míra Júlia, Sebe Krisztina, Szekeres Tibor, Völgyi Sándor

Borítókép: Délvidéki poszméh (Fotó: Völgyi Sándor)

Tartalom

Köszöntő

Aktuális programjaink: jössz?

Önkéntes programjaink: segítesz nekünk?

Baglyok Pécsen

A cinegék sokszínűsége

BaranyaBombus: a délvidéki poszméh

Elmúlt rendezvények beszámoló

Madarász sulis és madarász ovis: már Baranyában is!

Egzotikum: a földi harkály

Egy önkéntes története: Treitz Tamás tevékenységeit mutatjuk be

Megfigyelések az elmúlt hónapokban

Támogatást nyertünk a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás fejlesztésére

Együttműködési lehetőségek: támogatókat keresünk

MME-gyűlések

Érdekességek az orfűi békamentés történetéből

Adományozókat keresünk

Szponzoraink

Kedves Olvasóink!

Miközben a legtöbben a nyarat a szabadság, a pihenés és a feltöltődés időszakának tekintik, a madarak világában ez az egyik legmozgalmasabb időszak: sok fajnál még tart a költés, mások már másodköltésbe kezdtek, miközben a fészkeket elhagyó fiatal madarak életük első önálló heteit élik át. A forró, csapadékszegény időszak ugyanakkor számos kihívás elé állítja madarainkat is, ezért a természetvédők, a madarászok és a természet iránt elkötelezett emberek figyelme ilyenkor sem lankadhat – környezetünknek nagy szüksége van ránk.

Aki velünk tartott már egy-egy helyi programon, az jól tudja, hogy a gyűrűzőállomásokon folytatódik a madárvonulás kutatása, ahogyan a megyében számos helyen zajlanak a terepi felmérések és monitoringprogramok is – miközben egyre gyakrabban találkozunk a hőség vagy az emberi környezet veszélyei miatt segítségre szoruló madarakkal, akik számára egy árnyékos helyre kihelyezett itató, a vegyszerhasználat mérséklése vagy egy madárbarát kert kialakítása a nyári hónapokban egyszerű, mégis rendkívül fontos segítséget jelenthet. Hiszen ne feledjük: madaraink védelme nem kizárólag a szakemberek feladata, hanem közös felelősségünk is!

A Baranyamadár Magazin idei nyári száma is ezt az összetett munkát, lendületet és sokszínűséget kívánja bemutatni. Szerzőink kiváló írásain keresztül többek között bepillantunk a pécsi baglyok rejtett világába, megismerhetjük a cinegék és a földi harkály életét, találkozhatunk a délvidéki poszméh különleges történetével, felidézhetjük az orfúi békamentés emlékezetes pillanatait, és betekintést nyerhetünk közösségünk eseményeibe, élményeibe és természetvédelmi munkájába.

Hiszem, hogy a természetvédelem nem pusztán adatok, fajlisták vagy tudományos eredmények összessége – ugyanennyire szól a kíváncsiságról, a felfedezés örömről és azokról az emberi történetekről, amelyek közösséggé formálják a természet iránt elkötelezett embereket. A Baranyamadár Magazin küldetése kezdettől fogva ez: összekötni a szakmai ismeretterjesztést a személyes élményekkel, és közelebb hozni az olvasókhöz azt a gazdag élővilágot, amely körülvesz bennünket, és amely mindannyiunk számára nélkülözhetetlen.

Köszönöm szerzőinknek, fotósainknak, önkénteseinknek és valamennyi olvasónknak, hogy munkájukkal és érdeklődésükkel hozzájárulnak ehhez a közös küldetéshez. Bízom benne, hogy nyári számunk ezúttal is új ismereteket, inspiráló történeteket és sok örömet tartogat minden természetkedvelő számára.

Jó olvasást és élményekben gazdag nyarat kívánok!

Amrein Tamásné Miskolczi Boglárka
főszerkesztő

Aktuális programok

MIKOR?

július 18-tól
október 25-ig

MILYEN
ESEMÉNY?

Sumonyi Madárgyűrző
Tábor

KIT KERESSZ?

Koordinátor: Gaszler Péter
gaszlerpeter@gmail.com
06 30 570 4364

Jelentkezz mihamarabb!

APÁK NAPI BARKÁCSPARTY

Készítsünk otthon
a madaraknak!

Időpont:
2026. június 20.
9:00–14:00

Helyszín:
Pécs, Tüskésrét

Közös alkotás
kicsiknek és nagyoknak

**HOZD MAGADDAL
A JÓKEDVED!**

június 27.
kb. 9:00–16:00

Interaktív foglalkozások
Cserkúton a falunapon és a
Komlói ArborétumParkban is

Koordinátor: Hutai Viktor
hutaviktor8@gmail.com
06 20 576 3908

Lenne kedved segíteni? Önkéntes programok

július 3-5.

Tereprendezés, fűnyírás
Sumonyban

Koordinátor: Hafner József
hafner1975@gmail.com
06 30 219 4591

**Készülünk a nyári táborra,
... Belevágunk!**

Hogyan zajlik?

Péntek esti érkezéssel, szombati és vasárnapi munkával.

Mire van szükség?

Szükségünk van 3-4 fő aktív segítőre, legalább 3 db pengével felszerelt fűkaszóra.

Mit kapsz?

Benzint, olajat, szállást biztosítunk! Étkezés, főzés közös megbeszélés tárgya.

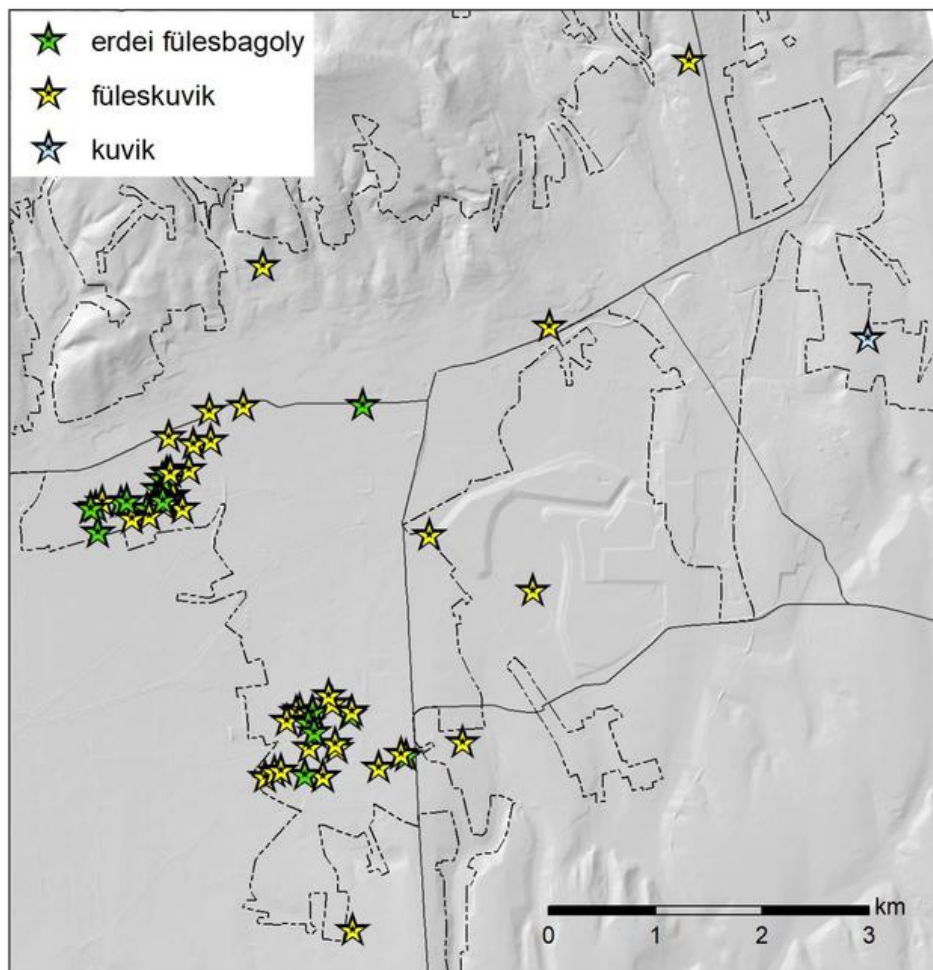
Baglyok Pécssett

Szerző: Sebe Krisztina

A márciusi számban írtunk róla, hogy idén különös figyelemmel kísérjük a baglyokat Pécssett: szeretnénk minél alaposabban felmérni, hogy hány és milyen fajta bagoly él a város területén.

Azóta az egész évben itt tanyázó erdei fülesbaglyok mellé megérkeztek a Földközi-tenger vidékéről a füleskuvikok is. Bár március legvégén volt az első észlelés, idén a többség viszonylag későn, április második felében tért haza. Mostanra minden jellemző költőhelyükön hallatszik éjszaka a hol autóriasztóhoz, hol tengeralattjáró szonárjához hasonlított füttyögésük.

Bagolymegfigyelések Pécssett 2026. május elejéig (Fotó: Sebe Krisztina)

Ahogy a térképen látható, mindkét fajról szépen gyűlnek a megfigyelések, több tucat helyen előkerültek, sőt kiderült, hogy Újhegyen kuvik is lakik. Továbbra is várjuk az észlelési adatokat! Ha valaki baglyot lát vagy hall, kérjük, írja meg a pecsibagoly@gmail.com címre. Aki kedvet érez lakóhelye környékén bagolykereső sétákat tartani, akár a szokásos kutyasétáltatással összekötve, szintén ezen a címen tud jelentkezni. Magazinunk előző számában az egyes bagolyfajok jellemző hangjait is bemutattuk, amikről fel lehet őket ismerni.

Májusban a füleskuvikok még a területfoglalással töltik az idejüket, az erdei fülesbaglyoknál lassan kikelnek a fiókák, az estében megjelenik a kenetlen hinta nyikorgására emlékeztető eleségkérő hangjuk. A kisbaglyok hamar elhagyják a fészket, a fa ágain szétmászva várják az élelemmel hazatérő szülőket, akik hangjuk alapján találják meg őket. Ilyenkor nemritkán előfordul, hogy a még röpképtelen fiókák a földön kötnek ki. A talajon talált bagolyfiókáknak a legtöbb esetben semmi bajuk sincsen, nem szorulnak segítségre. Városban azonban veszélyeztethetik őket akár a szabadon futó kutyák is.

Ha földön ücsörgő fiókát találunk, akkor segítünk neki a legtöbbet, ha feltesszük a legközelebbi fára, és békén hagyjuk. Kérjük, hogy az ilyen találkozásokról is küldjenek nekünk egy rövid értesítést a pecsibagoly@gmail.com e-mail-címre.

*Fáról lepottyant erdei fülesbagoly fióka
Uránvárosban
(Fotó: Székely Éva)*

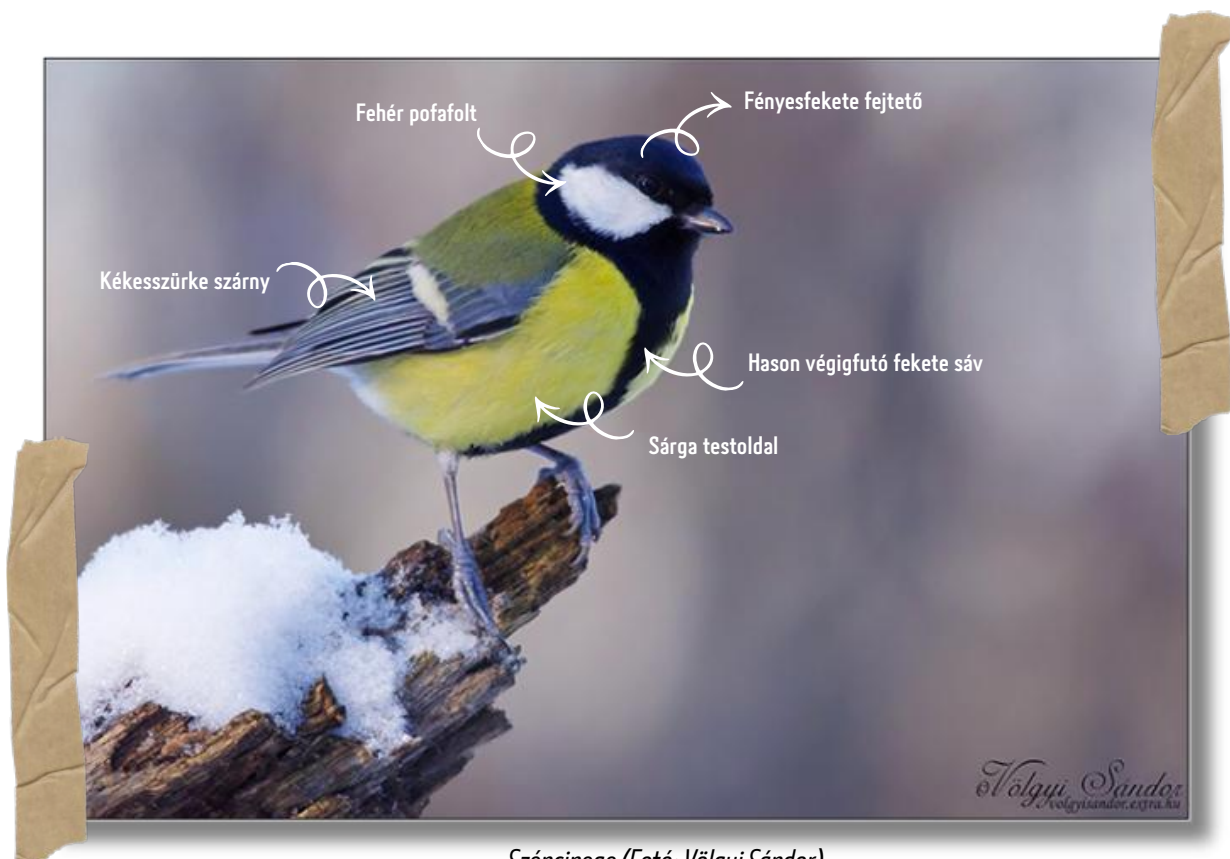
Cinegék

Szerző: Kiss János

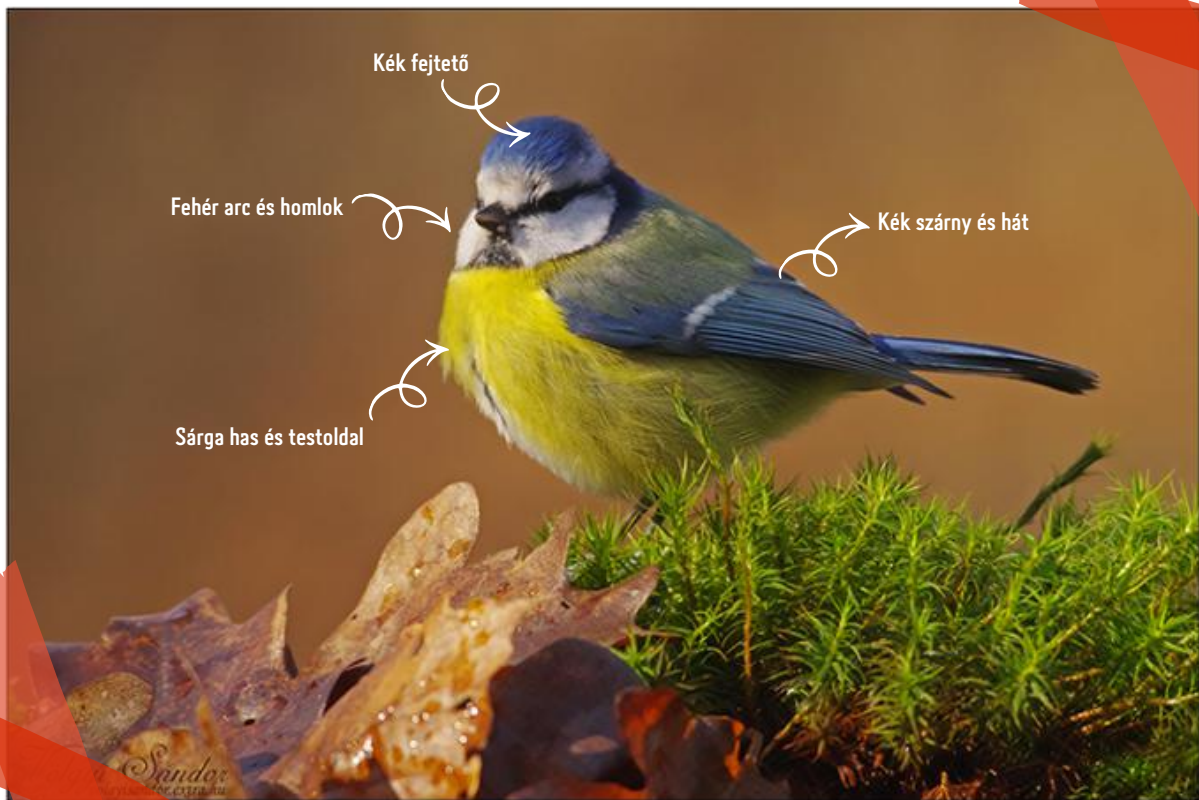
Szécinege

Verébméretű, fekete fej, fehér pofafolt és a sárga hason végigfutó fekete sáv jellemzi. Az egyik leggyakoribb madarunk. Szinte minden élőhelyen megtelepszik, ahol fészkelésre alkalmas odút vagy más üreget talál. Fiókáit többnyire hernyókkal és pókokkal eteti, télen viszont magvakkal táplálkozik: a hideg hónapokban gyakori vendég a madáretetőknél. Megtelepedését odúk kihelyezésével, áttelelését pedig napraforgómag, szalonna vagy cinkegolyó kihelyezésével segíthetjük. Territoriális madár, a költőodút fajtársaival, a legnagyobb konkurenciát jelentő kék cinegékkel és egyéb odúlakó énekesmadarakkal szemben is védelmezi. Alapvetően állandó madár, de időnként messzire is elkóborolhat, amit a gyűrűzéssel bizonyított 2117 km-es elmozdulása is mutat.

Mindenhol költ, ahol megfelelő odút vagy rést talál a fészkeléshez. Évente egy vagy két alkalommal fészkel. Természetes vagy mesterséges odúban egyaránt költ, de előfordul, hogy postaládákban, kaptárakban, csövekben is fészket rak. A fészkek nagyon hasonló a kék cinege fészkéhez, melyet itt is a tojó épít. A fűszálakra, vékony gyökerekre moha kerül, amit szőrökkel bélel ki. 6–13 tojást rak, melyeken a tojó kotlik. Állománya stabil. Védett.

Szécinege (Fotó: Völgyi Sándor)

Kék cinege (Fotó: Völgyi Sándor)

Kék cinege

Gyakori madarunk, a széncinegénél kisebb termetű. Kék sapkája és egyszínű sárga hasa alapján könnyen felismerhető. Erdőkben, erdővel határos kertekben, parkokban költ. Kis termete ellenére meglehetősen agresszív más madarakkal szemben. Odúlakó. Évente egyszer, az állomány egy része kétszer költ. Szívesen telepszik meg a mesterséges odúban is. 6–14 tojást rak. Fészket gyöker-, szalma- és fűszál alapra mohából készíti, amit szőrrel bélel ki. Fiókáit kizárólag állati táplálékkal (hernyók, pókok, lószúnyogok) eteti, és az öreg madarak is rovarokkal táplálkoznak.

Télen csapatosan keresi fel a sűrű nádasokat, a nád magját fogyasztja. A hideg idő beálltával tér át a magokra. Az etetők gyakori vendége. Alapvetően állandó vagy kóborol, de időnként nagyobb távolságokat is megtesz. A legnagyobb igazolt elmozdulása 1229 km volt. Állománya stabil. Védett.

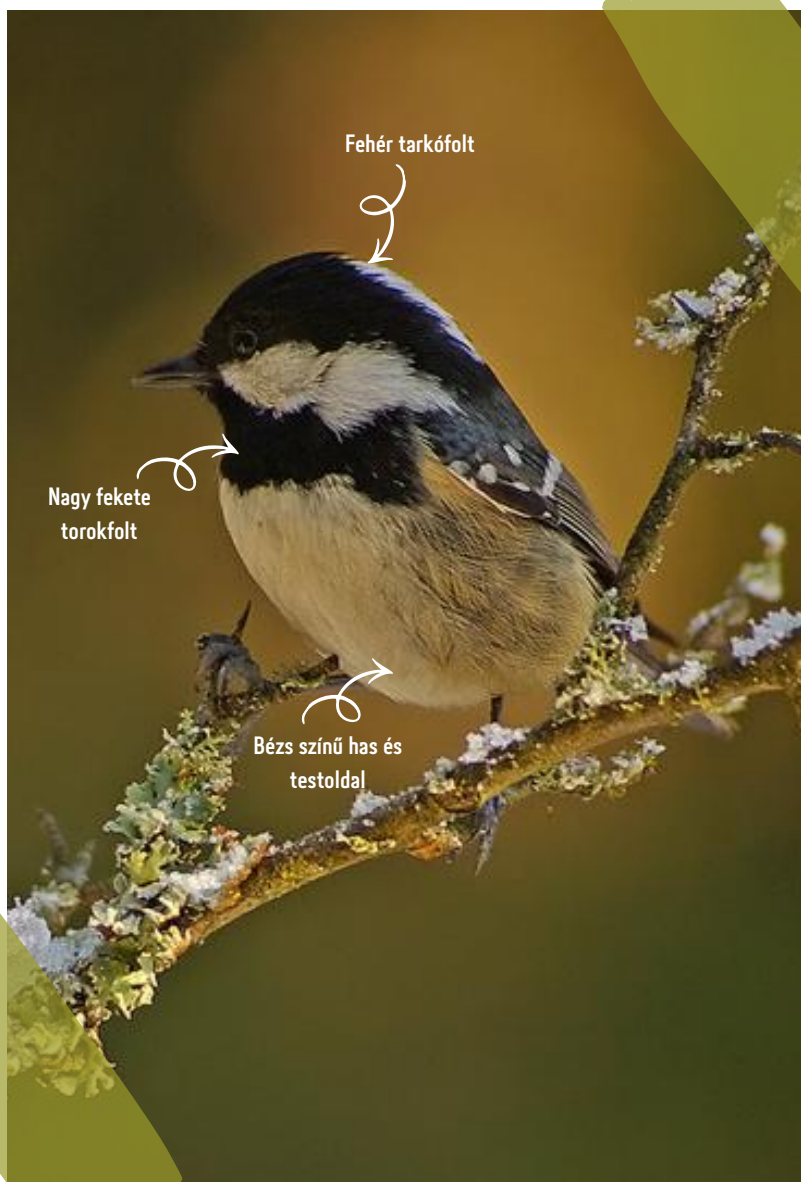
Barátcinege (Fotó: Völgyi Sándor)

Barátcinege

Verébnél kisebb, szürkésbarna madarunk, amely fekete sapkájáról kapta a nevét. A szén- és kékcinege után a harmadik leggyakoribb cinegefaj hazánkban, Baranyában gyakori fészkelő az erdős területeken. Nagyon területhű, állandó madár; ezt az is bizonyítja, hogy a gyűrűzés helyétől legmesszebb megkerült madár is csak 146 km-t tett meg. Télen az etetőkön gyakori vendég a fás területekkel határos részeken. Odúlakó, fészekanyagként mohát használ, a tojások számára kialakított csészét szőrökkel béleli. Fészkalja 7–11 tojásból áll. A mesterséges odúkat is elfoglalja. Főként rovarokkal táplálkozik, de télen magokat is fogyaszt. Állománya stabil. Védett.

Fenyvescinege

Verébnél kisebb méretű, gyors mozgású cinegefajunk, amelynek ismertetőjele a kiterjedt, háromszög alakú torokfolt és a fehér tarkó. Fenyvesek fészkelője. Természetes és mesterséges odúban költ, a fészekanyag legnagyobb része moha, a fészekcsészét puha szőrökkel béleli. Fészekalja 8–10 tojásból áll. Sok fenyővel rendelkező kertvárosi környezetben is megjelenhet, sőt fészkelhet is. A madáretetőkön rendszeres vendég. Állandó, nem vonul, de – főleg télen – sokat kóborol más cinegék társaságában. A legtávolabbi megkerülés 392 km-re volt. Főleg a fenyőkön élő rovarokkal táplálkozik, de némi bogyót és termést is eszik. Állománya stabil, bár a fenyvesek pusztulásával várhatóan csökkenni fog. Védett.

Fenyvescinege (Fotó: Völgyi Sándor)

Búbos cinege

Semmivel össze nem téveszthető, nagyon dekoratív cinkefajunk. Hazánkban nem túl gyakori fészkelő, Baranyában időnként néhány pár költ, de télen rendszeresen előfordul a fenyvesekben. Magyarországon legnagyobb számban a nyugati határvidéken figyelhető meg. Hazánkban kétszer költ. Odúlakó, mesterséges odvakban is megtelepíthető. Fészekanyagként mohát és szőrt használ. Fészekalja legtöbbször 5–6 tojásból áll. Állandó madár, de kóborlásra hajlamos. A fenyőkön élő rovarokkal táplálkozik, télen magokat is eszik. Pirregő jelzőhangja egyedülálló a hazai cinegefajok között. Védett.

Búbos cinege (Fotó: Völgyi Sándor)

BaranyaBombus

Szerző: Völgyi Sándor

Napjainkban egyre nagyobb figyelem terelődik a beporzó rovarok fontosságára,

... ezen belül is a vadméhek helyzetére. Úgy gondoljuk, hogy apró odafigyeléssel saját környezetünkben is sokat tehetünk a védelmük érdekében. Amellett, hogy jelenlétük nélkülözhetetlen az ökoszisztémában, hiszen meghatározó szerepük van a virágos növények beporzásában, szemet gyönyörködtető látvány is a virágokon sürgölődő méhek sokasága. Sorozatunkban ezen fajcsoport békés, szőrös óriásait szeretnénk bemutatni, és sorra vesszük a térségünkben előforduló poszméhfajokat.

Délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*)

Alapvetően mediterrán elterjedésű faj, amely az utóbbi évtizedben terjeszkedőben van, és ma már szórványosan szinte az egész ország területén megtalálható. Kimondottan nagy termetű (a királynő akár 3 cm-es is lehet), markáns megjelenésű faj. Koromfekete testét két citromsárga sáv díszíti a tor elején és hátulján. Szárnyai füstösek, kevésbé áttetszőek, mint ahogy azt a többi fajnál megfigyelhetjük.

Délvidéki poszméh (Fotó: Völgyi Sándor)

Hangos döngéssel száll virágról virágra, azonban félni nem kell tőle, a többi poszméhfajhoz hasonlóan barátságos természetű, centiméterekről is figyelhetjük bántatlanul tevékenységét. Ez az óriás szörgombóc különböző virágok pollenjét, nektárját gyűjti, azzal neveli fel ivadékait. A királynő alacsony létszámú családot hoz létre, melynek egyedszáma nem haladja meg a 150 példányt. Földben lévő, elhagyott járatokban kiképzett, viasszal burkolt fészkekben, hordószerű sejtekben neveli a lárvákat, tárolja a nevelésükhöz szükséges begyűjtött virágport.

A délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*) hazánkban védett faj, természetvédelmi értéke 50 000 Ft.

Rendezvények beszámolóí

Szerző: Kiss János

Április-május a rendezvények fő időszaka.

Ekkor szinte minden hétvégén van valamilyen program, amit szervezünk, vagy részt veszünk rajta (néha még három is egyszerre), és még a hétköznapiakra is jutnak események. Sajnos így sem tudunk mindenhol részt venni, ahová hívnak minket, mert **nincs elég önkéntesünk** a rendezvények lebonyolítására. Ha valaki kedvet kapna a következő beszámoló és képek alapján, az **bátran jelentkezzen nálunk valamelyik elérhetőségen!** A feladatok túlnyomó része semmilyen szakmai ismeretet nem követel, és a középiskolás diákoknak el tudjuk számolni közösségi szolgálatként, ha van szerződés az iskola és az egyesület között. (A létező szerződés kapcsán érdeklődj iskoládnál, vagy Kiss Jánosnál a baranya@mme.hu címen.)

Az első ilyen esemény április 18-án a **CES-gyűrűzés** volt. Kellemes időben mintegy 30-an voltak kíváncsiak a bemutató gyűrűzésre. Majd április 21-én Komlón megtartottuk az **első Fülemülék éjszakája** rendezvényt, amit egy előadás vezetett fel a Komlóverzumban, ezt pedig egy séta követte a város zöld területén, ahol többféle madár énekében gyönyörködhettünk. Itt is 30 fő felett volt a résztvevők száma. Érdekesség volt, hogy az előadás alatt behoztak egy erdei pintyet, ami ablaknak repült, azonban szerencsénkre miután a gyerekek megcsodálták, egészségesen tovaszállt.

Április 24-én egy mozgalmas hétvége indult Nagynyáradon a Borzától a **Fülemülék éjszakájának** következő helyszínén, ahol 30-nál több látogató is részt vehetett egy madárgyűrzési bemutatón, majd meghallgatták a madarak kórusát, köztük a csodálatos hangú fülemülékkel.

Április 25-én aztán fel kellett kötni a nadrágot, mert egyszerre zajlott a **második CES gyűrés** a pécsi Tüskésréten odúkészítéssel és odúellenőrzéssel egybekötve a 15–20 látogatónak, és további két rendezvény is: a Tettyén a **Bioszféra nap** a Duna-Dráva Nemzeti Park szervezésében, és Orfűn a **Medvehagyma fesztivál**, ami vasárnap is munkát adott az önkénteseinknek. Szerencsére a közösségi szolgálatos diákok is bekapcsolódtak a munkába, amire szükség is volt, hiszen a Tettyén több mint 300 fő, Orfűn pedig a két nap alatt több mint 500 fő látogatta meg a sátraikat.

Május 3-án este a pécsi Tüskésréten a **harmadik Fülemülék éjszakája** is megtartásra került több mint 20 fő részvételével, akik történelmi eseménynek lehettek tanúi: az első nagy sárszalonka megfigyelésének a megyében. Ez már önmagában is hatalmas élmény volt, amit tovább növelt a séta közben megfigyelt vaddisznók csapata is. **A Fülemülék éjszakája zárórendezvényét** május 8-án Pusztakisfalun tartottuk, ahol 14 fő ismerkedett a madárhangok világával, és csillagászati megfigyelés is volt.

Köszönjük minden segítőnek a rendezvények lebonyolításában végzett munkáját, és várjuk azokat, akik kedvet kapnak az ezeken az érdekes eseményeken való aktív részvételhez!

Nagy sárszalonka (Fotó: Dr. Lovas-Kiss Ádám)

Fülemülék éjszakája Nagynyáradon (Fotó: László Gabriella)

A madarak látványa mindig csillogó tekinteteket vált ki a gyermekekből (Fotó: Vincze Etelka)

MADARÁSZ SULI & MADARÁSZ ÓVI

Már Baranyában is!

Interaktív
foglalkozások,
játékokkal fűszerezve

Ismerkedés a
madárvilág és rajtuk
keresztül a természet
sokszínűségével

A foglalkozások modulokra
épülnek, különböző korosztályokra
kidolgozva.

Vedd fel a kapcsolatot az
intézményeddel és köss össze
osztályfőnökkel, óvónővel, hogy
bemutathassuk a programot!

Keress minket!

Hafner Andrea
hafner.andrea@mme.hu
06 20 925 9616

A földi harkály

A harkályfélék (Picidae) családjába tartozó földi harkály fészkelési szokásai különlegesek: függőleges partfalakba vájja fészkelőüregét, mint a gyurgyalag. Ilyen viselkedést nem sok harkályfaj – és ha már itt tartunk, nem sok madárfaj – mutat. Rajta kívül a harkályok között ilyenről csak kettőnél tudunk: a mezei küllőnél (*Colaptes campestris*) és az andoki küllőnél (*Colaptes rupicola*). Ez utóbbi két faj Dél-Amerikában él, szemben a földi harkállal, ami Afrikában, és azon belül is csak a Dél-afrikai Köztársaságban, valamint az országba ékelt két királyságban: Sváziföldön és Lesothóban. Különös, hogy a faj ismert elterjedési területe felhúzódik a Dél-afrikai Köztársaság mindegyik északi szomszédjáig: Mozambikig, Botswanáig, Namíbiáig, ennek ellenére eddig még nem jelentették egyik országból sem.

Sziklás lejtőkön fordul elő: füves – legfeljebb cserjés – területeken, ahol egy nagy kőtömb tetejére kiülve legalább egy madár mindig azt kémleli, hogy fenyeget-e veszély felülről. Harkály létére ugyanis eléggé szociális: nemcsak párban látható, hanem akár nyolcpéldányos csoportokban is, az örökdő madarat pedig nagyjából tízpercenként váltják le társai.

*A háttérben látszó partfalban költöttek a képeken szereplő példányok
(Fotó: Mátics Róbert)*

*Az egyik madár mindig az eget kémleli veszélyt jelentő ragadozókat keresve
(Fotó: Mátics Róbert)*

Élőhelyét tekintve nem meglepő, hogy a talajon táplálkozik, mivel fák nem nagyon vannak a közelben. Főleg hangyákat, azok petéit, lárváit, bábjaikat fogyasztja, ahogy hazai rokonai, a gyakran szintén földön táplálkozó küllők is.

Először az angol John Latham írta le a fajt 1782-ben, de csak angolul keresztelte el. Hat évvel később a német Gmelin a Systema Naturae 13. kiadásán dolgozva már nevet adott neki: *Picus olivaceus* alatt jegyezte a fajt. Újabb 48 év kellett ahhoz, hogy 1832-ben bevezessék a *Geocolaptes* nemzetséget, ahová a mai napig is tartozik. Ebben az évben születik Eiffel és Manet, ekkor hal meg Goethe, Bentham és Cuvier – a földi harkály pedig innentől *Geocolaptes olivaceus* néven válik ismertté. A nemzetségnév görög eredetű, jelentése földi csipkedő (vagy földi véső), a fajnév pedig latin, jelentése olívaszínű. Madarunk tehát tudományosan nem más, mint az olívaszínű földi csipkedő.

Általában így pillantható meg először a földi harkály:
kiül egy kőtömb tetejére és figyel. A közelben ott lesznek a társai is.
(Fotó: Mátics Róbert, Lesotho, 2025.10.02.)

„Én 24 év ‘fogság’ után vállalom az életfogytiglant is”

Egy önkéntes története a madárvédelemről, veszteségekről és a természet iránti hűségről

Szerző: Amrein Tamásné Miskolczi Boglárka

“

24 év az MME fogságában? Dehogy! Szó nincs ilyenről!

”

Treitz Tamás nevetve kezdi történetét, pedig amit az elmúlt negyed évszázadban végzett, azt sokan talán valóban életfogytiglani szolgálatnak neveznék. Sérült ragadozó madarak mentése, odútelepek építése, éjszakai bagolyszámlálás, gólyafelmérések, önkéntes táborok, szemléletformáló előadások, adatgyűjtés, terepmunka, sár, eső, kudarcok és örömök – mindez szinte észrevétlenül vált az élete részévé.

„Treitz Tamás vagyok, egy önkéntes az MME baranyai csoportjában” – mutatkozik be egyszerűen. A mondat mögött azonban egy olyan történet húzódik, amely jól megmutatja, miért pótolhatatlanok azok az emberek, akik szabadidejüket, energiájukat, sokszor pedig saját pénzüket is a természet védelmére fordítják.

Tamás gyermekkorától a természet közelében élt. Erdőket járt, figyelte az élővilágot, de a madarak valahogy mindig különleges helyet foglaltak el a szívében. „Már gyermekkoromban nagy érdeklődéssel figyeltem a természetet. Sokat jártam a környező erdőket, és a madarak valahogy mindig előnyt élveztek.”

Az önkéntességbe 2002-ben kapcsolódott be – és ezzel együtt egészen másfajta kapcsolata is kialakult a természettel. „Utólag azt gondolom, sok évet pazaroltam el nélküle” – mondja.

Egy sérült egerészölyvvel kezdődött minden

Az egész egy autóval ütközött egerészölyvvel kezdődött. A madár Lánycsók és Babarc között sérült meg. Tamás tudta, hogy Kölkeden foglalkozik valaki madármentéssel, ezért felkereste őt, hogy segítsen – a sérült ragadozó átadása után azonban nemcsak a madár maradt ott. „Valószínűleg több kérdésem lehetett, mint egy átlagembernek” – emlékszik vissza. Nem sokkal később meg is kapta a kérdést: nem akar-e belépni az MME-be?

Akkor döbönt rá, hogy a természetvédelemhez nem feltétlenül diploma vagy különleges végzettség kell – sokkal inkább kíváncsiság, kitartás és tenni akarás. Eligazítást kapott arról, hogyan működik az egyesület, milyen programok vannak, milyen feladatokba lehet bekapcsolódni. A döntés pedig gyorsan megszületett. „Én is tag lettem, gondolkodás nélkül.”

Gólyák, baglyok és hosszú terepi napok

Tamás az elmúlt huszonöt év alatt számtalan természetvédelmi programban vett részt. Fehér gólya-, gyöngybagoly- és vörösvércse-védelmi programok, telető baglyok számlálása, gyurgyalag-felmérések, terepbejárások, faunisztikai jelentések, gyűrzési adatok feldolgozása – és természetesen a híres sumonyi madarásztábor is az életének részévé vált. „Ha valahol, akkor ott sokat tanultam” – mondja. A természetismeret ugyanis szerinte nem csupán könyvekből sajátítható el. „Könyvből vagy határozókból is lehet, vagy kell tanulni, de teljesen más, amikor testközelből meg is lehet tapasztalni dolgokat.”

A sumonyi tábor számára nemcsak szakmai iskola volt, hanem közösségi élmény is. Olyan hely, ahol hasonló gondolkodású emberek találkoztak, és ahol a közös érdeklődésből hosszú barátságok születtek. „Nagyszerű emberek és közösség volt, azonos érdeklődési körrel. Egymástól tudtunk tanulni, tapasztalatokat cseréltünk, új barátságok alakultak.”

Az évek során Tamás számára az is világossá vált, hogy a szakmája és a természetvédelem különösen jól kiegészítik egymást. „A természet- vagy madárvédelem és az asztalosság jó páros tud lenni” – mondja. Az elmúlt években számos madárodút készített az MME számára, saját kertjében pedig maga is madárbarát környezetet alakított ki. „Az ablakból figyelhetem a kerti tóhoz járó gyíkokat, rigókat és egyéb, szomjukat oltó vagy éppen fürdőző madarakat.” Télen etető várja őket, tavasszal és nyáron az odúk szolgálják a költést. Az adatokat minden évben dokumentálja és továbbítja, ezzel is segítve a helyi csoport munkáját.

A füleskuvikok nyomában

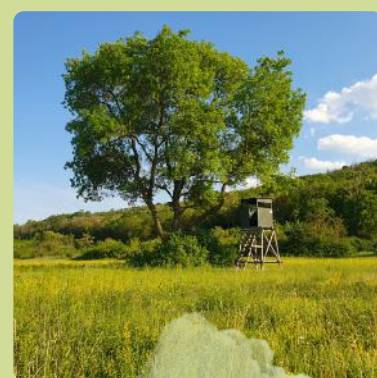
Tamás számára különösen közeli a füleskuvikok világa. „2008-ban két füleskuvik-odúval kezdődött minden. Kíváncsiságból készítettem két füleskuvik-odút, amit Babarc külterületén helyeztem el.”

A kezdeti sikerek után a projekt gyorsan növekedett: néhány év alatt tizenhárom odúból álló telep jött létre, teljes egészében saját erőből. „Ez az én projektem volt” – emlékszik vissza büszkén. A költségek eredményei változóak voltak: akadtak kiemelkedően jó és gyengébb évek is. Az utóbbi időszak azonban váratlan fordulatot hozott: teljesen eltűntek az odútelep környékéről a füleskuvikok.

A legnehezebb talán éppen az volt, hogy nem tudta az okát. „Ha tudnám, mi az ok, akkor azon lennék, hogy ezt megváltoztassam.” A telepet végül tizennyolc költési szezon után megszüntette. Nem azért, mert elfogyott volna a lelkesedése, hanem mert a természetvédelem sokszor éppen arról szól, hogy az ember elfogadja: nincs mindenre válasz.

Ám elfogadás ide vagy oda: a legnagyobb rendező végső soron mégiscsak az élet. „A faluban lévő régi focipálya mellett, tőlem légvonalban 250 méterre pár éve költenek füleskuvikok egy odúban, ellenőrzött körülmények között – körülbelül azóta, hogy az odútelepen elkezdtek fogatkozni. Tavaly már gyanús volt, hogy a falu alatti réten is hallottam a baglyokat. Éppen tegnap este a hang nyomába eredtem, és a játszótéren egy odúban figyeltem meg egy példányt. Ezt az odút apukám tette ki, de sajnos nem megfelelőek az arányai: kicsi odú nagy röpnylással, ezért a felnőtt bagoly befér, de egy családnak kicsit szűkös lenne, ráadásul a fa is kissé kopasz. Nem is tudtam ezt csak úgy elnézni, ezért meglepő gyorsasággal kikerült még két odú a környező fákra. Ezek már megfelelő paraméterekkel rendelkeznek, és szerintem még nem késtem el: akár jól is alakulhat a történet. Egy közel két évtizedes füleskuvikos korszak lezárult. De a jelek alapján a baglyok kezdenek beköltözni a lakott területre, és ez akár egy új korszak kezdete is lehet...” – mondta Tamás csillogó szemekkel.

„Én 24 év ‘fogság’ után vállalom az életfogytiglant is”

Sérült madarak és nehéz pillanatok

Mivel Tamás sosem titkolta, hogy madarász, az emberek idővel hozzá kezdtek vinni a sérült madarakat is. Az évek során egerészölyv, karvaly, kabasólyom, kékes rétihéja, macskabagoly, búbos banka, fecske, fakopáncs és még rétisas is megfordult a kezei között.

A történetek azonban nem mindig végződtek jól. „Sajnos az ilyen módon kézre kerülő madarak sorsa a megfelelő ellátás ellenére sem alakul mindig szerencsésen. Vannak veszteségek. Az ilyen eseteket is el kell fogadni.”

A legfájdalmasabb emléke több mint húsz éve történt. A szülői háznál füstifecskék költöttek, ám egy hideg, esős időszak után a fészekben már csak egyetlen fióka maradt életben. „Amikor a kezembe vettem az árvát, alig mutatott életjeleket.” Sikerült felmelegítenie, majd heteken át kézzel etette. A kis fecske lassan megerősödött. „Kinőttek a tollai, és elkezdett röpködni a lakásban. Még vadászni is megtanítottam, és már a cérnára fűzött legyeket is el tudta kapni röptében.”

Aztán a szabadba szoktatás első napjaiban, egy napsütéses délutánon minden egyetlen pillanat alatt véget ért. „Láttam, ahogy repül vissza a megszokott ülőfára, amit végül nem sikerült elérnie. Mert abban a pillanatban egy kabasólyom hátulról megragadta.” Mire kiért az udvarra, már csak a sólyom távolodó hangját hallotta. „Senkinek nem kívánom azt az érzést. Egy világ omlott össze bennem.”

Valaki később azt mondta neki: „Legalább a sólyomnak szereztél egy jó napot.” Tamás pedig ma már tudja: a természetben nincs igazságos vagy igazságtalan. Csak élet van. És talán ez az önkéntes lét és a természethez való kapcsolódás egyik legfontosabb tanulsága.

Miért éri meg?

Az önkéntesség időt kér. Sokszor pénzt is. Lemondásokat, fáradságot és rengeteg energiát. Tamás számára mégsem kérdés, miért folytatja. „Mert szeretem azt, amit csinálok, és közben jó ügyet szolgálok.” És bár úgy érzi, a világ rossz irányba halad, mégis fontos számára, hogy a saját lehetőségein belül tegyen valamit. „Ezt az irányt nem tudom megváltoztatni, mert ahhoz kevés vagyok. De az kicsit megnyugtat, hogy legalább teszek érte.”

Nem meglepő, hogy mindenkinek ugyanazt üzeni: „Ne húzza az időt!” Szerinte nem szabad félni az ismerkedéstől és a közösségtől sem. „Olyan tagokat kell keresni, akik aktívan részt vesznek a csoport munkájában. Szerintem így könnyebb az elindulás, mint magányosan.”

Tamás úgy érzi, hogy huszonöt év alatt sokat kapott a közösségtől – és reméli, hogy sokat adott vissza a természetnek is. És hogy mit tervez a jövőben az MME köreiben? A válasz végül ugyanaz a mosolygós mondat, amellyel a történet elkezdődött:

„**Én 24 év ‘fogság’ után vállalom az életfogytiglant is.**”

A tavasz bővelkedett érdekes megfigyelésekben az idei évben. Számos ritka faj került a megfigyelők szeme elé a vonulás vagy a költési időszak során. Vegyük ezeket sorjában:

Március 20-án Mágocson 1 pld. tüzesfejű királykát és 1 pld. búbos cinegét (Kiss János) észleltek. Március 31-én egy hím fakó rétihéja (Kiss János), április 5-én 2 lócsér (Kiss János), 8-án pedig 1 lócsér, 12 ezüstitlile és 3 pásztorgém (Madarász szakkör) került szem elé a sumonyi halastavakon. Április 12-én egy izraeli gyűrűs cserregő nádiposzáta akadt a Sumonyi Madárgyűrűző Tábor egyik hálójába (Tuza Zsuzsanna). Majd néhány nappal később, április 17-én a halastavakon egy kacagócsért sikerült megfigyelni (Molnár Zoltán és társai), ami a megyében a faj 4. dokumentált megfigyelése volt. Sumonyban 1984 (Molnár István és társai) után másodszor került elő a faj. Április 18-án Pécsett, 19-én Pécsváradon 1-1 tüzesfejű királykát (Stölkler Nándor), 23-án Hobolban és Mozsgón 1-1 pld., 24-én Páprádon 2 pld. hamvas rétihéját figyeltek meg (Havasi Máté). Május 3-án a pécsi Tüskésréten a Fülemlék éjszakája program során pedig a megyében első alkalommal sikerült megfigyelni egy nagy sárszalonkát (Kiss János és társai). Adataink szerint 1960 óta ez a 315. madárfaj amit sikerült kimutatni Baranya vármegyében.

Hamvas rétihéja (Forrás: Canva)

Vándorsólyom ládafoglalása

Május 6-án a Pécsi Hőerőmű kéményére kihelyezett sólyomládában egy öreg tojó vándorsólymot sikerült megfigyelni (Kiss János és Mede Szabolcs). Nagyon örültünk, hogy a kihelyezés után néhány hónappal már megtalálták ezt a ládát a madarak. A vándorsólyom 2011-ben telepedett meg a megyében, és azóta rendszeresen költ néhány pár kisebb-nagyobb sikerrel. Ha a mostani próbálkozás sikeres lesz, akkor a jövőben lehetőség teremthető e faj segítésére is a hasonló környezetbe kihelyezett ládákkal.

Vándorsólyom a hőerőmű kéményén lévő ládánál (Fotó: Völgyi Sándor)

Uhu költés megfigyelése

Április elsején egy levelet kaptunk, hogy a megye egyik kőbányájában uhu fészkelhet. Ezt akár áprilisi tréfának is vehettük volna, ha nem mellékelnek hozzá egy videót a megfigyelésről, amikor is 2 holló zaklat egy sziklapárkányon valószínűleg éppen kotló uhut. Április 21-én elmentünk megnézni a helyszínt, és valóban egy uhu ült rendületlenül a bányafal egyik párkányán. Lefotóztuk a madarat, és elküldtük a képet az uhuvédelmi munkacsoport vezetőjének, aki megerősítette, hogy a madár testtartása alapján kicsi fiókák lehetnek alatta. Nagy örömmel konstatáltuk, hogy a faj első hivatalosan dokumentált költését sikerült megállapítanunk. Azért írtam így, mert hallomásból tudomásunk van róla, hogy korábban már költött ugyanitt a madár, és fotók is készültek állítólag a fiókákról, azonban ez sehol nem lett publikálva. Ezúton is szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy milyen fontos lenne, hogy ezek az adatok eljussanak a különböző szervezetekhez vagy adatbázisokba, mert a fiók mélyén lapuló adatok könnyen a feledés homályába vesznek, és a közösség számára nem megosztott adatok olyanok, mintha nem is lennének. Ha valakinek ehhez hasonló érdekes megfigyelési vannak, akkor kérjük, hogy ossza meg velünk a baranya@mme.hu e-mail címen. Szívesen segítünk az adatok digitalizálásában is, ha valakinek sok megfigyelési adata lenne a fiókban.

Sajnos azonban nem sokáig örülhettünk, mert néhány nap múlva hírt kaptunk róla, hogy a hollók kirabolták a fészket, és elvitték a fióká(ka)t. Reméljük, hogy jövőre több sikerrel járnak a madarak.

Támogatás a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás fejlesztésére

Szöveg: Radnai Míra Júlia

Nagy örömmel és hálával osztjuk meg a hírt, hogy a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás a KÜÁA-EK-060/2026 számú döntés alapján 9 976 408 forint támogatásban részesült a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány jóvoltából.

A támogatás a kutatóállomás területén található faház felújítását szolgálja, amely jelentős előrelépést jelent az állomás infrastrukturális fejlesztésében. A felújítás hozzájárul ahhoz, hogy a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomáson végzett szakmai, természetvédelmi, madárvonulás-kutatási és szemléletformáló munka még jobb körülmények között folytatódhasson.

Régi faház festése 2025-ben (Fotó: Gaszler Péter)

Számunkra különösen nagy jelentőségű ez a támogatás, hiszen a kutatóállomás hosszú évek óta fontos helyszíne a madártani kutatásoknak, a természetvédelmi munkának, valamint a fiatalok és az érdeklődők természethez való közelebb hozásának. A fejlesztés nemcsak az itt dolgozó szakemberek és önkéntesek mindennapi munkáját segíti, hanem közvetve hozzájárul a madárvédelem, az élőhelyek megőrzése és a természetvédelmi szemlélet erősítéséhez is.

Hálásan köszönjük a **Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány** támogatását és bizalmát. Nagy öröm számunkra, hogy munkánkat olyan szakmai partner segíti, amely számára kiemelten fontos az állatvédelem, a felelős szemléletformálás és a természet értékeinek megőrzése. A támogatás komoly segítséget jelent abban, hogy a Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás a jövőben is méltó körülmények között szolgálhassa a kutatást, az oktatást és a természetvédelmet.

KÖZÖS ÜGYÜNK
AZ ÁLLATVÉDELEM
ALAPÍTVÁNY

Szakmai partnerünk:

Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány

<https://kozosugyunkazallatvedelem.hu/>

EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK

TÁMOGATÓ PARTNER LEHET CÉG VAGY MAGÁNSZEMÉLY

Együttműködő Partner

Szuperajánlatunk!
150.000 Ft/évért

Tartalom:

- 10 db odú és 1 db madáretető kihelyezése a támogató területére.
- Évi 1 szemléletformáló előadás a támogató által egyeztetett időpontban.
- A vállalkozás nevének a feltüntetése a Helyi Csoport honlapján (www.baranyamadár.hu) a támogatók között.

Prémium Partner

Ne hagyd ki!
500.000 Ft/évért

Tartalom:

- 30 db odú és 3 db madáretető kihelyezése a támogató területére.
- Évi max. 3 előadás a támogató által egyeztetett időpontban, 1 alkalommal odú ellenőrzéssel egybekötött bemutató gyűrzés a költési időszakban, valamint 1 alkalommal a téli madáretetési időszakban a támogató által egyeztetett időpontban.
- Odúk karbantartása, ellenőrzése pótlása.
- A támogató dolgozói és/vagy családtagjai díjmentesen látogathatják a Helyi Csoport által szervezett rendezvényeket, kirándulásokat vagy a sumonyi madárgyűrző tábort.
- A támogató dolgozói és/vagy családtagjai a sumonyi madárgyűrző táborba való részvétel esetén az egyesületi tagokkal megegyező kedvezményes táborozási díjat fizetik.
- A támogató nevének a feltüntetése a Helyi Csoport honlapján (www.baranyamadár.hu) a támogatók között és a rendezvényeinken a kiemelt támogatói molinón.
- Tanácsadás, segítség az esetlegesen felmerülő madárvédelmi kérdésekben. Szóróanyagok, ismeretterjesztő anyagok küldése.

Programok névszponzorációja

- A támogató kiválaszthat egyet a Helyi Csoport futó fajmegőrzési programjai közül (pl. rétisas védelem, gólya védelem, gyöngybagoly védelem stb.) és az adott program a támogatási időszaka alatt a támogató által választott név (pl. cég neve, egy termék vagy szolgáltatás neve stb.) alatt fut (pl. Vasvilla Kft. rétisas védelmi program).
- Minden évben részletes beszámolót kap az elvégzett munkáról és annak eredményeiről, amit a honlapján megjeleníthet ezzel is bizonyítva partnereinek és a vásárlóinak, hogy fontosnak tartja a közösségi értékek megőrzését és támogatását.

Kiemelt Partner

AKCIÓ!
250.000 Ft/év

Tartalom:

- 15 db odú és 2 db madáretető kihelyezése a támogató területére.
- Évi 1 előadás a cég által egyeztetett időpontban, 1 alkalommal odú ellenőrzéssel egybekötött bemutató gyűrzés a költési időszakban a támogató által egyeztetett időpontban.
- A vállalkozás nevének a feltüntetése a Helyi Csoport honlapján (www.baranyamadár.hu) a támogatók között.
- Tanácsadás, segítség az esetlegesen felmerülő madárvédelmi kérdésekben. Szóróanyagok, ismeretterjesztő anyagok küldése.

Csatlakoznál?
Keress minket!

Kiss János
baranya@mme.hu
20/350-3946

Mikor gyűlnek össze a madarászok az MME berkein belül, ha nem valami szakmai konferencia, ritka madárfaj megjelenése vagy a Tatai Vadlúdsokadalom ad ehhez alapot?

Az egyesületi forma előírja, hogy a döntéshozáshoz szükséges szervezeti kereteket biztosítani kell. Egyesületünk legfőbb szerve a Küldöttközgyűlés (tov. közgyűlés), amit évente legalább egy alkalommal hív össze az Egyesület elnöke. Az éves közgyűlést május végére szokták összehívni. No de kiből lehet küldött? Akit a helyi csoportja a csoportgyűlésen küldöttnek választ. Ki vehet részt a közgyűlésen? a küldöttek, hanem bárki, ugyanis a közgyűlés nyilvános. Természetesen szavazati joga csak a küldötteknek van ezen az eseményen. Hogy miről szavazunk ezeken az alkalmakon? A teljesség igénye nélkül többek között az előző évi pénzügyi mérleg és beszámoló elfogadásáról, az éves jelentésről és az elnökség beszámolójáról, az ötéves időszakra választott elnökségi tagokról, a következő évi költségvetésről és hasonló, sokszor száraznak tűnő, de fontos és megkerülhetetlen ügyekről.

Szóba került a csoportgyűlés. Röviden ez a Küldöttközgyűlés, csak kicsiben, és itt minden helyi csoporttag részt vehet és szavazhat is. Ezek jellemzően az adott év februárjában, márciusában lezajlnak az adott helyi csoportoknál. Ugyanúgy szavaznak például a helyi csoport megvalósult költségvetéséről, a következő évi tervről, a vezetőségi tagok személyéről, de a küldöttközgyűlésbe delegálandó küldöttekről is. A helyi csoportok automatikusan delegálhatnak egy küldöttet, és minden 50. tag után további egyet. Idén így összesen 192 Küldöttet állíthatnak a helyi csoportok összesen. Az igazság az, hogy jellemzően nem érjük el ennek a számnak a felét, azonban az idei évben új elnökséget választunk, így nagyobb érdeklődés várható.

A harmadik, a közgyűlést kb. fél évvel megelőző, előkészítő ülés a Tanácsadó Testületi ülés. Jellemzően novemberben zajlik a különböző bizottságok, helyi csoportok és szakosztályok tisztségviselőivel kiegészülve. Itt a különböző szakmai beszámolók mellett véleményezzük az egyesületi stratégiákat, és ajánlásokat fogalmazunk meg a közgyűlésre.

Május 30-án a Budapesti Állatkertben került megrendezésre az egyesület éves rendes küldöttközgyűlése. Helyi csoportunk a súlyának megfelelő arányban képviseltette magát, az össze küldött közel 10 %-át adtuk. Örömmel tudatjuk, hogy a jutalmazottak között ismét volt egy tagtársunk.

Bank László örökös tagságot kapott az elmúlt több mint 45 év során végzett tevékenysége elismeréséül. Gratulálunk neki!

A szokásos beszámolók mellett az idei évben tisztújítás is volt az egyesület élén. Itt még a tagsági arányunkat is meghaladó mértékben képviseltettük magunkat és több tagtársunk bekerült a különböző bizottságokba, illetve hosszú idő után újra az elnökségbe is!

Elnökségi tag lett **dr. Gaszler Péter**, az ellenőrző bizottságba **Szűcs Krisztián** és a fegyelmi bizottságba pedig **Madas Katalin** és **Dr. Frank Krisztián** került be csoportunk tagjai közül.

Gratulálunk nekik és eredményes munkát kívánunk mindannyiuknak!

Bank László (jobb oldalon) örökös tagságot kapott az elmúlt több mint 45 év során végzett tevékenysége elismeréséül, bal oldalon Bukor Zoltán MME elnöke 2021-2026 (Fotó: Görögh Zoltán)

Az új elnökség. Balról jobbra: dr. Gaszler Péter, Babocsay Gergely, Győrig Előd, Haraszthy László elnök, Frenyó Gábor, Cserép György. Molnár Máté hiányzik a képről. (Fotó: Görögh Zoltán)

Érdekességek az orfúi békamentés történetéből

Szerző: Szekeres Tibor

Az 1993-ban alakult helyi csoport hüllő- és kétéltűvédelmi programja 1995-re kezdett beállni, átláthatóvá válni, és viszonylag sok önkéntes segítette a munkánkat. Már javában zajlott a terepi felmérés, mely során községhatáronként megkerestük, felmértük és dokumentáltuk a vizes élőhelyeket, de sok egyéb terület – például gyep és erdő – is felmérésre került. Persze most visszagondolva még nagyon tudatlanok voltunk: fogalmunk sem volt, miként kell egy ilyen kutatást véghezvinni, és a fajok határozásával is akadtak problémáink. Sajnos alig volt számunkra elérhető szakirodalmi anyag. De ahogy mondani szokták: megoldottuk.

Tavi békák (Fotó: Szekeres Tibor archívuma)

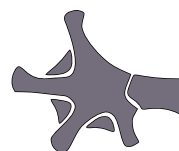
1995 volt az az év, amikor végre jutott energiánk elkezdni a mentést. Már évek óta jelezték felénk, hogy Orfúton, a Kis-tó és a Herman Ottó-tó közötti úton tavasszal tömegével pusztulnak a békák. Sok szervezés és előkészület után végre kiraktuk az adott évben a hálókat. Ebben a témában sem találtunk sok szakirodalmat, így gyakorlatilag mentünk a saját fejünk után. Hallottuk, hogy más helyeken fóliát használnak, leásott vödrökkel. Mi úgy döntöttünk, hogy inkább úgynevezett raschel-hálót használunk, és a vödröket sem tudtuk mindenhol leásni, illetve ahol sikerült, ott az első eső után megteltek vízzel. Így inkább időnként kis T-alakzatot alakítottunk ki a hálósorban, és a békák ott halmozódtak fel. A későbbi években ezekre sem volt szükség, mert annyian segítettek, hogy a brekik csak rövid időt töltöttek a háló fogságában.

Az első év kezdete egyszerre sikerült viccesre és embert próbálóra. Március elején korai, tavaszi idő köszöntött ránk, ezért jónak láttuk kihelyezni a hálókat. Ez el is tartott vagy két napig. Annak idején egy másik hobbimnak köszönhetően az akkori munkáltatóm sok pluszszabadságot adott, ami lehetővé tette, hogy huzamosabb ideig a hálóknál maradjunk. Így ott táboroztunk, illetve sátrat állítottunk. Amikor ezzel is megvoltunk, visszatért a tél, és vagy húszcentis hó esett. Napokig sátoroztunk a hóban – ennek részleteit mindenkinek a fantáziájára bízom.

Békahatározás (Fotó: Szekeres Tibor archívuma)

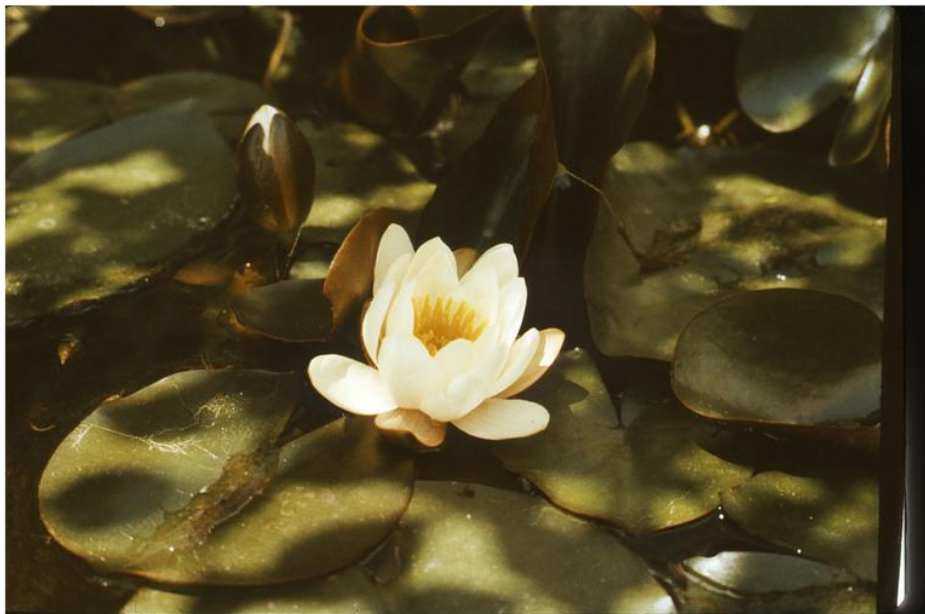
Március közepére elolvadt a hó, és valóban beköszöntött a tavasz. Egyszer csak megindultak a békák. A mentés idején folyamatosan mértük a levegő, a víz és a talaj hőmérsékletét, minden mentett békát megmértünk és meghatároztunk. Jelöltünk egy-egy példányt, figyelemmel kísértük és mértük a vonulás pontos útját. Figyelemmel kísértük a szaporodást, a peték lerakását és a peték sorsát. Ezenkívül még egyéb megfigyeléseket is végeztünk. Amint az lenni szokott, néhány kísérlet semmire sem volt jó.

Azonban észleltünk pár érdekes dolgot. Legalábbis számunkra érdekeset vagy újdonságot. Persze mindez csak számunkra volt új, hiszen a külföldi és talán az itthoni szakirodalom már ismerte ezeket az eredményeket. Csakhogy én nem tudok angolul, nem volt pénzem irodalmat venni, a hazai anyagokhoz pedig nem fértem hozzá.

A megfigyelések közül csak az 1995 és 2001 közötti éveket érdemes figyelembe venni, hiszen azokban az években még folyamatosan ott voltunk vagy én, vagy egy másik lelkes önkéntes, és mi végeztük személyesen a mentést, a méréseket és a megfigyeléseket. A későbbi években ez felhígult, és annyian jöttek menteni, hogy már nem lehetett pontosan számon tartani az eredményeket.

És akkor néhány eredmény ezekből az évekből: a mentett békák gyakorlatilag barna varangyok voltak. A mentés elején volt néhány erdei béka és egy-két pettyes götte, de a továbbiakban csak a varangyokról lesz szó.

Tavirózsa (Fotó: Szekeres Tibor archívuma)

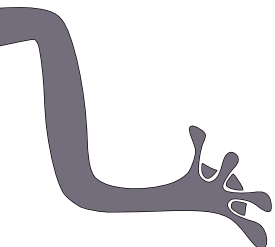

Az első évben, vagyis 1995-ben 1169 példányt mentettünk. Ekkor még nem volt precíz a fajhatározás, ezért részletesebb adat nem áll rendelkezésre. Viszont volt közel háromszáz elpusztult állatunk, ami annak volt köszönhető, hogy még nem volt tapasztalatunk a hálók kihelyezésében, ezért az állatok egy része átbújt alattuk, és kiment az útra.

- 1996-ban összesen 2300 állatot mentettünk, ebből 1840 hím és 220 nőstény volt.
- 1997-ben 3700 békát mentettünk, ebből 2860 hím és 790 nőstény volt.
- 1998-ban összesen 3380 példányt mentettünk, ebből 2890 hím és 436 nőstény volt.
- 1999-ben 5949 példányt mentettünk: 4852 hímet és 823 nőstényt.
- 2000-ben 3950 békát mentettünk, ebből 3260 hím és 655 nőstény volt.
- 2001-ben összesen 3740 példányt mentettünk, ebből 3100 hím és 320 nőstény volt.

A sarokgumó segít a meghatározásban (Fotó: Szekeres Tibor archívuma)

A számokat értelmezve azt láthatjuk, hogy az első mentési év eredménye a második évhez képest azért érdekes, mert a kettő közötti különbségből látszik, hogy mennyi állat pusztult volna el. Vagyis annyival lett több állat, amennyit megmentettünk a várható pusztulástól.

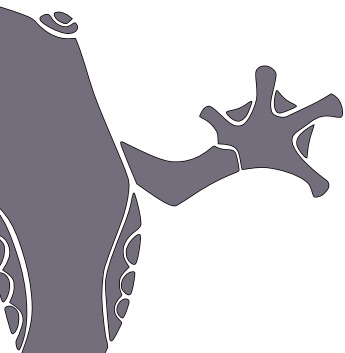
A harmadik évben, 1997-ben megemelkedett az állatok száma, hiszen a békák hároméves korukban lesznek ivarérettek, így ebben az évben már megjelentek a három évvel ezelőtt megmentett békák utódai is.

1998-ban lényegében nem változott az állomány nagysága.

1999-ben, az ötödik évben ismét megfigyelhető egy emelkedés. Ez annak köszönhető, hogy az előző években megmentett nőstények sikeresen petéztek, és a tóban még nem növekedett meg a petékkel táplálkozó ragadozók száma. A további években stagnált az állatok száma 3600 és 4000 között. Vagyis az állomány beállt, helyreállt.

Az 1200-as állományból produkáltunk egy közel négyezres állományt.

2012-ig ezek a számok kicsit ingadoztak, de lényegében nem változtak. 2012-től viszont az állomány fokozatosan összeomlott. Ez Baranya más varangyszaporodó helyein is megfigyelhető volt. A sikondai tavaknál, ahol körülbelül ugyanekkora állomány élt, 2013-ra minimálisra csökkent az állatok száma. Orfún volt olyan év, hogy az ezret sem érte el. Az okát nem tudjuk, és senki nem is vizsgálta – még a végén kiderülne valami. 2023-tól Orfún gyenge emelkedést tapasztaltak. A továbbiakat majd meglátjuk.

Napi aktivitás

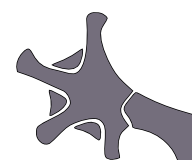
A levegő- és talajhőmérséklet méréseiből az látható, hogy a talajnak – 10 centiméter mélyen mérve – legalább 4–5 Celsius-fokot kell elérnie ahhoz, hogy a békák magukhoz térjenek, de csak 8 Celsius-foknál indulnak meg. A levegő hőmérséklete, amint eléri a 6–8 fokot, a hímeket már mozgásra készíti. A nőstények kicsit később indulnak, és általában megvárják a 8–10 fokot.

Napközben nem vonulnak, de amint besötétedik, azonnal megindulnak. A vonulás hajnalig tart, de amint a levegő hőmérséklete eléri a 3 fokot, a varangyok megállnak. Az út aszfaltján haladó békák még egy darabig három fok alatt is mozognak, mivel az aszfalt melegebb, de amint elhagyják azt, megállnak. Többnyire befújják magukat az avarba.

Napközben csak akkor mozognak, ha eső esik, és nincs hidegebb 4–6 foknál. Ha azonban ennél melegebb van – mondjuk 10 fok felett –, előfordul, hogy az állomány nagy része ekkor vonul a szaporodóhelyre. Természetesen egy darabig az eső elállta után is mozognak.

Vidám békamentők (Fotó: Szekeres Tibor archívuma)

A vonulási út

Az ivarérett varangyok Orfűn az erdőben telelnek. Az elsőéves állatokról nem tudtuk kideríteni, hol alszanak téli álmod. Mivel tavasszal gyakorlatilag nem vagy alig kerültek elő, azt gyanítom, hogy a tó iszapjában. De ez csak feltételezés.

Amikor az ivarérett állatok magukhoz térnek a téli álomból, megindulnak a szaporodóhelyek felé, amelyek természetesen vizek. A vonuló állatok közül megjelöltünk néhányat, és végigkísértük az útjukat a felébredés helyétől a hálóig.

A következő eredményeket kaptuk:

- **1-es hím:** 2 óra 25 perc, kb. 145 méter, sebesség kb. 1 m/min
- **2-es hím:** 2 óra 10 perc, kb. 130 méter, sebesség kb. 1 m/min
- **3-as hím:** 2 óra 30 perc, kb. 140 méter, sebesség kb. 0,93 m/min
- **1-es nőstény:** 2 óra 40 perc, kb. 160 méter, sebesség kb. 1 m/min
- **2-es nőstény:** 2 óra 55 perc, kb. 175 méter, sebesség kb. 1 m/min
- **3-as nőstény:** 2 óra 40 perc, kb. 165 méter, sebesség kb. 0,97 m/min

Az eredményekből az látszik, hogy a nőstények hosszabb idő alatt érnek le a hálóig, mert kerülnek a leesést, és lehetőleg a simább, akadálymentes utat választják. Talán azért, mert a peték akadályozzák őket, vagy mert vigyáznak rájuk.

Igaz, hogy csak hat állatot követtünk nyomon, ezért ez nem nagy csapás a tudományra nézve. De izgalmas volt, és nagy türelem kellett hozzá. Na meg egy-két korty kisüsti, hiszen éjszaka volt és tíz fok.

Vonulás közben mértük a varangyok testtömegét és a hátsó lábak hosszát. A napi aktivitást összehasonlítva azt láttuk, hogy – nem látványosan ugyan, de érzékelhetően – a vonulás elején, vagyis besötétedés után, mindkét nem hosszabb lábú, nagyobb testű példányai értek a hálózhoz valamivel nagyobb számban. Ahogy múltak az órák, egyre kisebb békák jöttek. Ehhez több száz béka mérése és megfigyelése kellett. Nyilván nem nagy dolog, és ésszerű is, hogy a nagyobbak gyorsabban mozognak, de mi örültünk a látható eredménynek.

Varjak

A békák vonulásának idején az utat tömegével – 30-50 példányban – lepték el a dolmányos varjak. Nyilván az elpusztult békákra és a petékre fáj a foguk. Vagyis a csőrük.

Igaz, hogy nem számoltuk őket, de a mentés folyamán szemmel látható volt, hogy a madarak száma évről évre csökkent. Nyilván elmentek máshová tetemet keresni, hiszen amikor már eléggé tapasztaltak voltunk, alig volt elpusztult állat.

Egy kis érdekesség a végére

Tudja-e valaki, mi a közös a vízi – mind az édesvízi, mind a tengeri – teknősök és a szárazon telelő békák, illetve varangyok között?

A nyugati országokban már régóta hagyománya van a kétéltűek és a tengeri teknősök ivadékai mentésének. Azonban ezt is meg kellett tanulni, tapasztalni. És közben rá kellett jönni a természet működésére, csodájára.

A vízi teknősök a szárazon teszik le tojásaikat. Évezredek óta mindig ugyanoda térnek vissza szaporodási időben. A tengeri teknősök sokszor több száz méterre a víztől rakják le tojásaikat. A kikelt kisteknősökre rengeteg veszély leselkedik. Csak kis százalékuk éri el a tengert.

A korai segítők összeszedték őket, és bevitték a tengerbe. Ezzel majdnem az egyik faj kihalását okozták – természetesen nem szándékosan. A kisteknősök ugyanis életük első útján tanulják meg, hová kell majd visszatérniük tojást rakni. Ezen a néhány száz méteren rögzül bennük valamilyen módon – mintegy biológiai GPS-ként – a szaporodóhely. Az útjuk után eltűnnek a tengerben, és hosszú évekig nem hallani róluk. Máig nagy talány, hogy a kisteknősök hol vészelik át életük első néhány évét.

És akkor a békák. Egyes országokban, amikor elkezdődött az úthálózatok bővítése, bajba kerültek a szárazföldön telelő kétéltűek. Ahogyan most Orfűn és Sikondán, egyre gyakrabban keresztezték utak a kétéltűek vonulását. Egyes helyeken a segítők összeszedték az állatokat, és a telelőhelyekről elvitték őket a szaporodóhelyül szolgáló vizekhez.

Itt azt figyelték meg, hogy az állatok ősszel nem tértek vissza a telelőhelyeikre. Így egy részük nem talált megfelelő telelőhelyet, és az állomány lecsökkent. Tehát a békáknál is működik valamilyen GPS, ami az útjuk során rögzül bennük.

Ma már a mentések folyamán mindenhol hagyják a békákat vonulni, és csak kis szakaszon korlátozzák a mozgásukat.

Végezetül hadd mondjak köszönetet minden segítőknek és önkénteseknek. Elsősorban Viktornak, Gergőnek, Tamásnak és családjának, Orsinak és még sokaknak. És külön köszönet Nagy Gábornak – Nagyinak – az odaadó munkájáért és a sok éven át tartó barátságért.

Ha valaki, akkor ő még tudna mesélni. De sajnos már nem e világban segíti a békákat.

TÁMOGASD MUNKÁNKAT!

Mivel foglalkozunk?

- Terepi madármegfigyelések
- Madárgyűrűzési programok
- Adatgyűjtés a természet védelme érdekében
- Környezeti nevelés és szemléletformálás
- Táborok, bemutatók és előadások szervezése

Segíts Te is
adományoddal!

Adományozás átutalással bankszámlaszámunkra
MME Baranya Megyei Csoportja
Bankszámlaszám: 50700114-11035439

Rendszeres
adományozás havi
rendszerességgel

Ide is kattinthatsz
a QR-kód helyett

Rendszeres adományozás
negyedévi
rendszerességgel

Ide is kattinthatsz
a QR-kód helyett

Adományozási
lehetőség
REPONTokon a QR
kód beolvasásával

mme.hu/csoportok/baranya_megyei_csoport

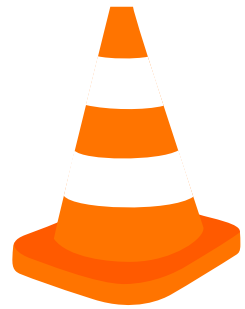

További szponzorainkat keressük erre a felületre!

Ha támogatná munkánkat, jelentkezzen a gaszlerpeter@gmail.com címen!

Előre is köszönjük szépen!

Akik már segítettek nekünk:

GLIBODER Kft.

ALIGVÁR Kft.

Köszönjük a támogatást!

A magazin hanganyagának forrása a xeno-canto.org

A lejátszott hangok listája sorrendben az alábbi:

[XC991062 · Great Tit · Parus major](#)

[XC1141267 · Eurasian Blue Tit · Cyanistes caeruleus](#)

[XC1139507 · Marsh Tit · Poecile palustris](#)

[XC1141410 · Coal Tit · Periparus ater](#)

[XC1135148 · European Crested Tit · Lophophanes cristatus](#)

[XC1141930 · Common Chaffinch · Fringilla coelebs](#)

[XC1009698 · Great Snipe · Gallinago media](#)

[XC292823 · Ground Woodpecker · Geocolaptes olivaceus](#)

[XC1092708 · Peregrine Falcon · Falco peregrinus](#)

[XC1076776 · Eurasian Eagle-Owl · Bubo bubo](#)